

Platform saprotrofe schimmels is kennisbank én meldpunt

Substraatschimmels vormen groeiend probleem in potplantenteelten

Een groeiend aantal potplantentelers heeft er in meer of mindere mate mee te maken: paddenstoelen die tijdens opkweek of teelt vanuit het substraat de kop opsteken. Vaak sporadisch, soms massaal. Deze van dood organisch materiaal levende (saprotrofe) schimmels zijn niet direct schadelijk voor de plant, maar kunnen de waterhuishouding soms danig verstoren en verminderen de cosmetische waarde. Het pas opgerichte Platform saprotrofe schimmels moet dit probleem beter beheersbaar maken.

Dat substraatschimmels een groeiend probleem vormen, blijkt uit het brede initiatief waaruit het Platform [saprotrofe schimmels](#) is voortgekomen: LTO Glaskracht Nederland, RHP, VPN, Plantum, Wageningen UR en Groen Agro Control hebben er de handen voor ineengeslagen. Het moet een belangrijke rol gaan spelen om meer grip te krijgen op het veelvormige schimmelfenomeen.

Meer kennis nodig

“Met schimmels die van dood organisch materiaal leven, heeft de potplantensector

altijd al te maken gehad”, vertelt Netwerccoördinator Potplanten Arthur van den Berg van LTO Glaskracht Nederland. “Meestal zie je pas dat deze saprotrofe schimmels in het substraat zitten, wanneer ze hun vruchtlichamen vormen en ze als [paddenstoelen](#) boven de grond komen. Het was nooit een echt groot probleem, maar we zien het de laatste jaren verergeren. Waarschijnlijk hangt dat samen met de sterke verbreding van het aantal toegepaste substraatcomponenten en de versmalling van het beschikbare pakket gewasbeschermingsmiddelen.”

Het lastige is dat over deze schimmels nog heel weinig bekend is. Er is meer kennis nodig om richting te geven aan onderzoek en om oplossingen te bedenken. Daar zijn – naast de inbreng van onderzoeksinstellingen – [alle schakels](#) van de substraat- en productieketen bij nodig: substraatproducenten, vermeerderingsbedrijven, plantenkwekers én potplantentelers. Op het platform moet alles samenkomen.

Vijftig schimmelsoorten

“In totaal gaat het om ongeveer vijftig soorten schimmels”, vervolgt Hein Boon van RHP. “Pakweg de helft van de gesignaleerde padden-

Van den Berg: “Met meer kennis kunnen we meer toewerken naar generieke oplossingen.”

stoelen is nog niet gedetermineerd, mede door hun vaak zeer [korte levensduur](#). Een paddenstoel die op dag 1 boven de grond komt, kan dezelfde of de volgende dag al verschrompeld zijn. Dan is determineren lastig. De andere helft is wel beschreven en daardoor ook sneller te herkennen.”

Tot de bekendste soorten behoort *Leucocoprinus*. Deze plooi-paddenstoel komt regelmatig voor in teelten van onder andere phalaenopsis, beaucarnea en cactussen. Het mycelium van deze schimmel heeft een kurkachtige structuur die het substraat waterafstotend maakt en de waterhuishouding in de pot ernstig kan verstoren.

Andere regelmatig gesignaleerde saprofytten zijn *Peziza*, een [veenschimmel](#) die zich onder meer openbaart in de opkweek van eustoma, en *Sphaerobolus stellatus*, die in het Engels de veelzeggende naam ‘artillery fungus’ draagt. Deze paddenstoelen verspreiden hun zwarte sporen door ze weg te kaptuleren. Veel sporen landen op de bladeren van het gewas, waar ze vaak blijven liggen en de sierwaarde verminderen.

Informatie verzamelen

Of het nu om soorten gaat die een ongewenste invloed hebben op de teelt of om

De bruine, bekervormige vruchtlichamen van de veenschimmel *Peziza* komt onder andere voor in containerteelten van aardbei.

soorten die om cosmetische of fyto-sanitaire redenen buiten de deur moeten worden gehouden, op beide fronten is actie noodzakelijk om verdere verspreiding in de sector en binnen individuele bedrijven tegen te gaan en de financiële schade te beperken. “Dat vraagt om **effectieve preventie** aan de bronnen van de substraatketen en om goed functionerende hygiëneprotocollen voor substraatproducenten, plantenkwekers en teeltbedrijven”, stelt Van den Berg vast.

Om daar naar toe te kunnen werken, is veel aanvullende informatie nodig. Niet alleen over de aard en levenswijzen van de onderhavige schimmels, maar ook over hun relaties en interacties met substraatcomponenten en uitgangsmateriaal, de herkomst daarvan, toegepaste reinigings- en ontsmettingsmethodes – ook van fust – en eventuele teeltmaatregelen die een besmetting of plotselinge uitbraak kunnen verklaren. Er zijn soms grote **verschillen tussen bedrijven**, ook wanneer ze hetzelfde substraat gebruiken.

Meldpunt

Kortom, er wachten nog tal van vragen op antwoorden uit de keten. Om die te kanaliseren voorziet het platform in een centraal meldpunt, waar iedereen die in zijn bedrijfsvoering met saprotrofe schimmels wordt geconfronteerd dat kan aangeven door een **beknopte vragenlijst** in te vullen.

“Door de meldingen te analyseren en gericht door te vragen, hopen we dat de mist die nu nog rond deze problematiek hangt geleidelijk optrekt”, zegt Boon. “Hoe alerter en consequenter het bedrijfsleven reageert, des te sneller kunnen we patronen zichtbaar maken en adequate maatregelen treffen.

Wie dat wil, kan een besmetting **anoniem melden**. Boon: “Het zou echter enorm helpen als bedrijven hun gegevens achterlaten, zodat we gericht kunnen doorvragen en bemonsteren. Openheid zal ons beslist sneller bij de

Leucocoprinus in phalaenopsis. Deze saprofyt kan de wateropname door de plant bemoeilijken.

gewenste resultaten brengen. Potgrondleveranciers hebben hun medewerking al toegezegd, hopelijk gaan de andere schakels daarin mee. Het gaat erom dat we zo snel en breed mogelijk informatie krijgen toegespeeld, waarmee het platform en de betrokken onderzoekspartners vooruit kunnen.”

Een maand nadat het initiatief – inclusief meldpunt – online is gegaan, zijn er langs die weg **nog geen meldingen** binnengekomen. “In dit stadium vinden we het vooral belangrijk om de sector te informeren en bewust te maken”, licht Van den Berg toe. “Vanuit onze gezamenlijke doelstelling en met de vragenlijsten die we ook op de website hanteren, zijn er al wel enkele besmettingsgevallen op tafel gekomen.”

Onderzoek

“Communiceren via het platform, kennis verzamelen en verdiepen en toewerken naar een degelijk **hygiëneprotocol**; dat is de route die we met elkaar moeten afleggen om het schimmelprobleem de kop in te drukken”, vat Boon samen.

Tegelijkertijd moet ook het onderzoek doorgaan. Wageningen UR is nu bezig om **detectietechnieken** door te ontwikkelen waarmee de precieze aard van besmettingen sneller en specifiek is vast te stellen. Er is ook meer inzicht nodig in de levenswijzen van de diverse schimmels.

Het Platform saprotrofe schimmels wordt namens LTO Glaskracht Nederland beheerd door Arthur van den Berg en beleidsspecialist/programmamanager Plantgezondheid Helma Verberkt. Van den Berg: “Hoe meer

kennis we vergaren, des te meer we kunnen toewerken naar **generieke oplossingen** voor de gehele keten. Die zijn doorgaans veel effectiever en efficiënter dan wanneer iedere schakel het wiel zelf moet uitvinden. Wie dat nog niet heeft gedaan, moet dus vooral even kijken op de website van LTO Glaskracht Nederland.”

‘Niet laten versloffen, maar melden’

Elly Bak van veredelings- en vermeerderingsbedrijf Corn. Bak vertegenwoordigt de sierteeltvermeerders bij brancheorganisatie Plantum. Zij hoopt dat iedereen die met sapro-trofe schimmels te maken heeft, dat direct meldt. “Dit probleem vormt een bedreiging voor de export van planten en uitgangsmateriaal”, stelt Bak. “Vrijwel iedereen is op zoek naar vervangende substraatcomponenten en dat is ook heel goed, maar zoals we nu zien kan dat ook nieuwe bedreigingen met zich meebrengen. Goede preventie is absoluut nodig. Als je iets ziet, laat het dan niet versloffen, maar meldt het.”

Samenvatting

Substratschimmels vormen een groeiend probleem in potplantenteelten. Hoewel ze de plant niet direct schaden, kunnen deze saprofyten een negatieve invloed hebben op de teelt, de cosmetische waarde en de exporteerbaarheid van het product. Het recentelijk opgerichte Platform saprotrofe schimmels wil een belangrijke rol spelen bij de inventarisatie, analyse en kennisopbouw rond deze problematiek.

Boon: “Het gaat om vijftig soorten schimmels, uit verschillende families.”